November 2025].
15. Freeman, RE 1984, *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Pitman, p. 46-89.
16. Habermas, J 1984, 'The Theory of Communicative Action', *Beacon Press,* Vol. 1, p. 287-337.
17. Habermas, J 1995, 'Reconciliation through the public use of reason: Remarks on John Rawls's political liberalism', *The Journal of Philosophy,* 92(3), pp. 109–131.
18. Habermas, J 1996, *Between facts and norms: Contributions to a discourse theory of law and democracy* (W. Rehg, Trans.). MIT Press. (Original work published 1992).
19. Habermas, J 1996, '"Vernünftig" versus "wahr" - oder die Moral der Weltbilder', in *Die Einbeziehung des Anderen. Studien zur politischen Theorie*, Frankfurt a.M., Suhrkamp, pp. 95- 127.
20. Kohlberg, L 1981, *Essays on Moral Development*, Harper & Row, Vol. 1, pp. 12-409.
21. Northouse, PG 2018, *Leadership: Theory and Practice*, Sage, 8th ed., p. 367-389.
22. Rawls, J 1971, *A Theory of Justice*, Harvard UP, p. 136-142.
23. Rawls, J 1993*, Political Liberalism,* Columbia University Press.
24. Rawls, J 1995, 'Political Liberalism: Reply to Habermas', *The Journal of Philosophy*, Mar., , Vol. 92, No. 3 (Mar., 1995), pp. 132-180.
25. Seligman, MEP 2011, *Flourish*, Free Press, p. 24-56.
26. Vroom, VH 1964, *Work and Motivation*, Wiley, p. 17-45.

Прорецензовано / Reviewed *08.12.2025*
Рекомендовано до друку / Recommended for publication *10.12.2025*

DOI 10.33930/ed.2019.5007.56(11-12)-5
УДК 37.01:316.74:378

АКСІОЛОГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПОСТСЕКУЛЯРНОГО СУСПІЛЬСТВА

В. В. Куриляк

Анотація.

Актуальність теми дослідження. *Домінування технократичної, секулярної парадигми XX століття спричинило редукцію гуманістичного потенціалу університету до утилітарної функції підготовки фахівців, позбавленої глибинного морального виміру. Такий підхід, заснований на розмежуванні фактів і цінностей, сприяв виникненню системної кризи цілепокладання, яка актуалізує потребу переосмислення самої сутності освіти.*

Постановка проблеми. *У контексті постсекулярності, що засвідчила неспроможність тези про неминучий занепад релігії, постає потреба відновлення аксіологічного виміру освіти та переходу від інформаційної моделі до формаційної.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. *У сучасному освітньому дискурсі зростає увага до ролі духовних і моральних смислів, а також до феномена інтеріоризації цінностей через культурні коди освітнього середовища, зокрема через "прихований" навчальний план.*

Постановка завдання. *Мета статті – теоретично обґрунтувати аксіологічну трансформацію вищої освіти України в умовах постсекулярного суспільства та окреслити, яким чином духовно-етичні орієнтири можуть інтегруватися в освітній процес.*

Виклад основного матеріалу. *Освітній процес осмислюється не лише як трансляція знань, але як інтегративний процес формування цілісної, морально зрілої особистості. Формування духовно-етичних орієнтирів розглядається як одна з ключових функцій освіти, що реалізується через інтеріоризацію смислів у межах освітнього середовища та "прихованого" навчального плану. Особлива увага приділена ролі закладів вищої освіти, заснованих релігійними організаціями. На прикладі ПВНЗ "Український*

ISSN: 2522-9699, 2616-5007

гуманітарний інститут" показано, як інтеграція віри та фахової освіти, а також концепція служіння як освітнього ідеалу сприяють формуванню "етичних лідерів" і морально відповідальних професіоналів.

Висновки. *Стаття доводить необхідність парадигмальної зміни – переходу від "трансляції знань" до "трансформації особистості", де категорія "бути" стає важливішою за категорію "мати". Зроблено висновок, що саме такі ЗВО здатні забезпечити цілісну освіту, в якій результат виходить за межі технічної компетентності та включає духовно-етичну трансформацію особистості.*

Ключові слова: *аксіологічна трансформація, постсекулярне суспільство, формація, освітнє середовище, "прихований" навчальний план, духовні орієнтири, інтеграція віри та навчання, холістична освіта.*

AXIOLOGICAL TRANSFORMATION OF HIGHER EDUCATION IN THE CONTEXT OF POST-SECULAR SOCIETY

Valentyna Kuryliak

Abstract.

Relevance of the research*. The dominance of the technocratic and secular paradigm of the twentieth century has reduced the humanistic potential of the university to a utilitarian function of training specialists, stripped of its deeper moral dimension. This approach, grounded in the separation of facts and values, has contributed to a systemic crisis of goal-setting, which underscores the need to rethink the very essence of education.*

Problem statement*. In the context of postsecularity – which has revealed the inadequacy of the thesis about the inevitable decline of religion – there emerges a need to restore the axiological dimension of education and to shift from an informational model to a formational one.*

Analysis of recent research and publications*. Contemporary educational discourse increasingly emphasizes the role of spiritual and moral meanings, as well as the phenomenon of value interiorization through the cultural codes of the educational environment, particularly through the "hidden" curriculum.*

Research task*. The aim of the article is to theoretically substantiate the axiological transformation of higher education in Ukraine within a postsecular society and to outline the ways in which spiritual and ethical orientations can be integrated into the educational process.*

Main material presentation*. The educational process is interpreted not merely as a transmission of knowledge but as an integrative process of forming a holistic, morally mature personality. The formation of spiritual and ethical orientations is considered one of the key functions of education, realized through the interiorization of meanings within the educational environment and the "hidden" curriculum. Special attention is given to the role of higher education institutions founded by religious organizations. The case of the Ukrainian Institute of Arts and Sciences demonstrates how the integration of faith and professional education, along with the concept of service as an educational ideal, contributes to shaping "ethical leaders" and morally responsible professionals.*

Conclusions*. The article substantiates the necessity of a paradigmatic shift – from the "transmission of knowledge" to the "transformation of the person", where the category of "being" becomes more significant than the category of "having". It concludes that such higher education institutions are capable of providing holistic education, in which the outcome extends beyond technical competence and includes the spiritual and ethical transformation of the individual.*

Keywords: *axiological transformation, postsecular society, formation, educational environment, hidden curriculum, spiritual orientations, integration of faith and learning, holistic education.*

Актуальність теми та проблема дослідження. У XXI столітті вища освіта України постає перед викликом переосмислення власної ціннісної основи, де модель "стерильного" знання, що домінувала в академічному середовищі доби модерну, дедалі більше демонструє свою обмеженість. Класичний університет XX століття, сформований під впливом позитивізму, прагнув до розділення фактів і цінностей, науки й світогляду, раціонального мислення й духовного пошуку. Така секулярна парадигма, попри значні здобутки в розвитку наукового методу, призвела до антропологічної кризи, коли з'явилося покоління фахівців з високим рівнем технічної компетентності, але з втратою моральної

ISSN: 2522-9699, 2616-5007

рефлексії, здатності до критичного мислення в етичному вимірі та екзистенційної глибини [1].

Зростаюча фрагментація знання, девальвація гуманітарної складової та дедалі потужніший тиск ринку трансформували університет на "фабрику" дипломів, орієнтовану на виробництво "ефективних" працівників, а не цілісних особистостей. При цьому уявна нейтральність освіти часто виявляється прикриттям прихованих ідеологій, таких як: утилітаризм, релятивізм, споживацтво тощо, які наразі формують тип мислення, що позбавлений глибшого ціннісного змісту [1].

У контексті постсекулярного суспільства, де релігійні та духовні смисли повертаються до публічного дискурсу як легітимні форми моральної інтуїції та культурної пам'яті, актуалізується потреба у відновленні аксіологічного виміру освіти. Йдеться не про конфесіоналізацію університету, а про визнання того, що жодна освітня практика не є нейтральною щодо цінностей. Питання "що ми навчаємо?" неможливе без питання "навіщо ми навчаємо?" [1].

У цих умовах освіта має перейти від "трансляції" знань до "трансформації" особистості, а саме від навчання як технічної навички до освіти як простору духовно-етичного зростання [6]. Така трансформація передбачає переосмислення не лише змісту програм, а й архітектоніки самого освітнього середовища, включаючи явний і прихований навчальний план, символічний простір інституції, міжособистісні взаємини та аксіологічну культуру. Це дослідження є спробою окреслити контури аксіологічної трансформації вищої освіти України через аналіз функції духовно-етичних орієнтирів, з особливим акцентом на потенціал релігійно заснованих ЗВО як осередків ціннісно цілісного виховання в епоху постсекулярності на прикладі ПВНЗ "Український гуманітарний інститут".

Постановка проблеми. Сучасний постсекулярний контекст, який спростував припущення про неминуче зникнення релігійних і духовних смислів, актуалізує необхідність повернення аксіологічного виміру в освіту та зумовлює потребу переходу від суто інформаційної моделі до формаційної, орієнтованої на розвиток особистості.

Основні результати дослідження. Теоретичне обґрунтування аксіологічної трансформації сучасної вищої освіти неможливе без звернення до концепту "постсекулярного суспільства" [6], який докорінно змінює розуміння місця релігії в публічному та академічному просторі. Протягом більшої частини XX століття в науковому дискурсі домінувала так звана "секуляризаційна теза" (М. Вебер [3], Е. Дюркгейм [2]), яка передбачала неминучий занепад релігії та витіснення її на маргінеси суспільного життя в міру прогресу науки та раціональності. Університет у цій парадигмі розглядався як форпост "чистого" розуму, звільненого від будь-яких теологічних передумов [12]. Однак соціокультурні реалії початку XXI століття засвідчили неспроможність цього прогнозу, що дало підстави провідним філософам, зокрема Юрґену Габермасу, констатувати перехід до постсекулярної епохи [6].

Сутність постсекулярного повороту, за Ю. Габермасом, полягає у краху міфу про лінійний прогрес від релігійного "невігластва" до наукового "просвітлення". Релігія не лише не зникла, але й демонструє нову вітальність, повертаючись у публічний простір та активно впливаючи на формування політичних і соціальних смислів. Габермас наголошує на необхідності діалогічного навчання, де світська і релігійна свідомість визнають обмеженість власних пізнавальних горизонтів і відкриваються до взаємозбагачення. У цій оптиці релігійні переконання більше не трактуються як приватна справа індивіда, яку слід залишити за порогом аудиторії, а визнаються як легітимне джерело мотивації та етичної орієнтації, що має право на артикуляцію в публічному дискурсі [4].

Для системи вищої освіти ця зміна парадигми має революційне значення. Постсекулярність деконструює монополію наукового позитивізму і стверджує, що релігійні та світські аргументи мають рівні права на існування в академічному середовищі лише за умови їхньої відкритості до раціональної дискусії [9]. Університет перестає бути стерильним простором, де віра витісняється як "ненауковий рудимент", і стає майданчиком для глибинного світоглядного діалогу [6]. Це створює попит на нову модель знання, яке не розриває зв'язок між фактом і цінністю, між інтелектуальним пізнанням і моральним імперативом.

У цьому контексті заклади вищої освіти з релігійним засновником набувають особливої суб'єктності. Вони перестають сприйматися як "архаїчні анклави" або ізольовані

ISSN: 2522-9699, 2616-5007

осередки конфесійної індоктринації [6]. Натомість, в умовах кризи ціннісних орієнтирів світської освіти, такі заклади стають авангардом нової освітньої парадигми, що базується на гармонійній співпраці віри та розуму. Саме ЗВО, засновником яких є релігійні організації зберігають свою ідентичність, здатні запропонувати суспільству модель цілісної (холістичної) освіти, де духовно-етична формація є не додатком до професійної підготовки, а її інтегруючим стержнем [11]. Таким чином, конфесійний ЗВО в постсекулярному світі виконує не лише функцію збереження традиції, а й стає модератором суспільного діалогу про моральні виміри науки, професії та громадянства.

Також ключовим вектором трансформації вищої освіти України в сучасних умовах є зміна її телеологічної (цільової) установки, тобто перехід від суто інформаційної парадигми до формаційної [15]. Тривалий час у системі вищої школи домінувала технократична модель, де основною функцією університету вважався “трансфер знань”, а саме передача суми професійних відомостей та навичок від викладача до студента. У цій логіці, що базувалася на вузькому розумінні компетентнісного підходу, випускник розглядався крізь призму ринкової утилітарності як функціональний елемент економічної системи, своєрідний “гвинтик”, ефективність якого вимірюється виключно його продуктивністю та адаптивністю до вимог роботодавця. Однак такий освітній редукціонізм призвів до небезпечного розриву між високою фаховою кваліфікацією та рівнем моральної зрілості фахівця.

Відповіддю на цю кризу стає “аксіологічний поворот” [1], тобто переорієнтація освітнього процесу на модель цілісного виховання. У цій парадигмі метою вищої освіти є не лише підготовка носія професійних компетенцій, а формування зрілої особистості, здатної до самостійного морального судження та відповідального соціального діяння. Йдеться про відновлення класичного розуміння освіти як процесу творення людини, де інтелектуальний розвиток нерозривно пов’язаний із духовним та етичним зростанням. Освіта перестає бути процесом накопичення інформації і стає процесом трансформації особистості, де категорія “бути” стає важливішою за категорію “мати” мати диплом чи набір навичок.

У контексті цієї трансформації кардинально змінюється методологія роботи з цінностями. Аксіологічні константи, такі як гідність, служіння, відповідальність та чесність, не можуть бути засвоєні виключно через теоретичне викладання (лекційні курси з етики), оскільки знання про добро ще не гарантує доброчесної поведінки. Цінності потребують інтеріоризації та глибокого внутрішнього присвоєння, перетворення їх із зовнішніх норм на внутрішні переконання особистості. Вирішальну роль у цьому процесі відіграє не лише офіційний навчальний план, а й так званий “прихований” навчальний план як сукупність неписаних норм, атмосфери закладу, стилю комунікації між викладачами та студентами, та загальної етичної культури університетського середовища. Саме середовище виступає основним виховним чинником, що формує етос майбутнього фахівця [1, с. 169-193].

У цьому аспекті заклади вищої освіти з релігійним засновником володіють унікальною онтологічною перевагою. На відміну від світських університетів, де ціннісні системи часто базуються на суспільному договорі і є схильними до релятивізму та змін залежно від політичної чи культурної кон’юнктури, релігійні ЗВО пропонують аксіологію, що ґрунтується на трансцендентному та біблійному фундаменті. Це забезпечує сталість та імперативність моральних орієнтирів. У християнському університеті цінності не є змінними конструктами, а розглядаються як об’єктивна реальність, що випливає з природи Бога та Його задуму про людину. Така онтологічна вкоріненість дозволяє створити цілісне освітнє середовище, де декларовані цінності (місія та візія університету) не розходяться з реальними практиками, створюючи умови для справжньої духовно-етичної формації особистості.

Тому, в умовах постсекулярної реальності, де суспільний запит зміщується від вузькопрофільного фахівця до соціально відповідальної особистості, заклади вищої освіти з релігійним засновником демонструють унікальну модель освітньої діяльності. На прикладі ПВНЗ “Український гуманітарний інститут” (УГІ) [5] можна простежити, як конфесійна ідентичність стає не обмежувальним фактором, а джерелом інноваційних підходів до формації студента. Ця специфіка реалізується через два ключові механізми, а саме через інтеграції віри та навчання та концепцію служіння як фінального освітнього результату.

Фундаментальною відмінністю освітнього процесу в УГІ є відмова від дуалістичного підходу, який розділяє “духовне” та “професійне” життя. Принцип інтеграції віри та навчання виходить далеко за межі формальних релігійних практик (таких як молитва перед заняттями чи наявність капелана). Він передбачає глибинну світоглядну переорієнтацію

ISSN: 2522-9699, 2616-5007

навчальних дисциплін. У цій моделі віра виступає не як додаток до науки, а як "оптика", крізь яку розглядається фаховий зміст.

Наприклад, в економічних дисциплінах біблійний концепт "управління" трансформує розуміння ресурсів, Наприклад від інструментів збагачення до об'єктів відповідального розпорядження. У філології та журналістиці християнська етика слова задає високі стандарти правдивості та відповідальності за вплив інформації на свідомість аудиторії. Таким чином, студент УГІ засвоює професійні компетенції не ізольовано, а в нерозривному зв'язку з етичними імперативами, що дозволяє подолати кризу фрагментарності знання, притаманну секулярній освіті.

Другим системоутворюючим елементом є орієнтація на служіння. У постсекулярному світі, що страждає від індивідуалізму та соціальної атомізації, зростає попит на емпатію та громадянську залученість. Християнська категорія "служіння" в освітньому просторі УГІ набуває універсального звучання, стаючи зрозумілою для широкого загалу як волонтерство, соціальна відповідальність та активна громадянська позиція [14].

Освітня система УГІ, імплементуючи елементи навчання через служіння, формує у студентів розуміння професії як покликання [16]. Успіх випускника вимірюється не лише кар'єрним зростанням чи рівнем доходу, а й здатністю використовувати свої знання для вирішення суспільних проблем та допомоги ближньому. Така установка резонує із сучасними глобальними трендами сталого розвитку, перетворюючи випускника християнського університету на затребуваного агента позитивних соціальних змін.

Отже, ПВНЗ "Український гуманітарний інститут" демонструє, що в постсекулярну добу ЗВО, заснований релігійною організацією здатний запропонувати ефективну відповідь на кризу цінностей у вищій освіті. Поєднуючи академічну доброчесність із біблійною аксіологією, заклад формує новий тип інтелектуальної еліти, для якої компетентність невіддільна від моральності, а лідерство неможливе без служіння [16].

Підсумовуючи аналіз аксіологічної трансформації, слід констатувати, що суто секулярна модель освіти, яка тривалий час декларувала світоглядну нейтральність, фактично усунула з академічного дискурсу телеологічний вимір, а саме питання "Навіщо?", залишивши домінувати лише методологічне питання "Як?". Таке звуження призвело до небезпечного розриву між інтелектуальним зростанням та моральним розвитком особистості, що в умовах постсекулярного суспільства сприймається як системна криза. У цьому контексті заклади вищої освіти з релігійним засновником, зокрема ПВНЗ "Український гуманітарний інститут", набувають стратегічного значення, пропонуючи альтернативну аксіологічну матрицю. Її системність та життєздатність забезпечуються трьома фундаментальними чинниками.

Перший чинник – це онтологічна стабільність цінностей – Джерело [8]. На відміну від світських інституцій, де етичні кодекси часто формуються ситуативно або під впливом мінливих соціальних трендів, ціннісна система УГІ має трансцендентне Джерело (Біблію). Наявність релігійного засновника гарантує, що моральні орієнтири не беруться "зі стелі", а базуються на вічному, біблійному фундаменті. Це забезпечує аксіологічну сталість освітньої системи, яка не піддається ерозії під впливом релятивізму.

Другий чинник – це інтеріоризація через корпоративну культуру, тобто спосіб життя. У той час як у багатьох світських ЗВО цінності залишаються декларативними, тобто зафіксованими на папері. Тому відірваними від реальності, у релігійному закладі вони стають частиною повсякденного способу життя. Духовно-етична формація в УГІ перестає бути факультативним додатком, а стає наскрізним принципом, що пронизує всі рівні комунікації та управління [13].

Третій чинник – це суспільна релевантність в контексті відновлення України. Постсекулярне суспільство сучасної України, особливо в умовах війни та викликів повоєнної відбудови, демонструє гострий запит на "моральних професіоналів", тобто фахівців, чия компетентність підкріплена доброчесністю [7]. Перехід УГІ від захисної стратегії ("збереження віри студентів") до проактивної стратегії ("формація етичних лідерів для суспільства") є прямою відповіддю на цей запит.

Таким чином, в умовах постсекулярності саме ЗВО із релігійним засновником здатний забезпечити синергію інтелектуальної свободи та моральної відповідальності. Він демонструє, що наука і віра є не антагоністами, а комплементарними способами пізнання реальності, що є необхідною умовою для формування цілісної особистості, здатної до

ISSN: 2522-9699, 2616-5007

відновлення та розвитку держави.

Висновки. На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що сучасна вища освіта перебуває в точці аксіологічного перелому. Домінування секулярної та технократичної парадигми, характерної для XX століття, призвело до редукції гуманістичної сутності освіти у XXI. Формуючи професіоналів із високим рівнем технічних компетенцій, така модель нехтувала моральною рефлексією й екзистенційною цілісністю, що спричинило антропологічну кризу. Стерильна нейтральність університету виявилася міфом, за яким часто ховаються ідеології споживацтва та релятивізму. Подолання цієї кризи потребує парадигмального зсуву, тобто так званого аксіологічного повороту. Йдеться про переорієнтацію освітньої мети з трансферу знань до трансформації особистості, де в центрі стоїть формування внутрішнього світу людини, її моральних засад та здатності до відповідального вибору. Вища освіта має повернутись до класичної ідеї творення цілісної особистості, де "бути" важливіше за "мати".

Цей процес відбувається в умовах постсекулярного суспільства, яке визнає релігійні та духовні смисли легітимним джерелом моральної орієнтації. Постсекулярна перспектива підкреслює важливість діалогу між вірою та розумом як комплементарних форм пізнання, збагачуючи гуманітарний зміст освіти та сприяючи розвитку відповідального громадянства. Тому, вирішальне значення у формуванні духовно-етичних орієнтирів відіграє не лише офіційна навчальна програма, а й освітнє середовище, а саме простір реальних практик, міжособистісних стосунків та символічних структур, відомий як "прихований" навчальний план. Саме через нього відбувається інтеріоризація цінностей, за умови, що декларовані принципи інституції відповідають її повсякденному функціонуванню.

У цьому контексті особливу роль відіграють заклади вищої освіти з релігійним засновником, зокрема приватні християнські ЗВО, такі як ПВНЗ "Український гуманітарний інститут". Їх ціннісна стабільність, укорінена у трансцендентному вимірі, створює сприятливі умови для реалізації цілісної освітньої парадигми, де знання інтегрується з вірою, а професійна підготовка супроводжується духовною формацією. Така модель дозволяє готувати не лише компетентних, але й етично відповідальних фахівців і лідерів із моральною позицією, спроможних діяти в умовах складної соціокультурної реальності.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко, ВП (ed.) 2021, *Філософія освіти*, Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 347 с.
2. Буга, Є 2011, 'Еміль Дюркгейм про сутність релігії та її ролі в суспільному житті', *Релігія та соціум*, no. 1, pp. 225–230.
3. Вебер, М 1994, *Протестантська етика і дух капіталізму*, trans. О Погорілий, Київ : Основи, 261 с.
4. Габермас, Ю 2014, *До реконструкції історичного матеріалізму*, trans. В Куплін, Київ : Дух і Літера, p. 320.
5. *Головна сторінка* n.d., Український гуманітарний інститут. Available from : <https://ugi.edu.ua/> [21 July 2025].
6. Горохолінська, ІВ 2019, *Постсекулярність: філософські та богословські інтенції сучасної релігійності*, Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федькович, 424 с.
7. *Концепція розвитку громадянської освіти в Україні* 2018, Міністерство освіти і науки України. Available from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennya/2018/01/18/1-kontseptsiya-rozvitku-gromosviti-v-ukraini-17012018-na-grom-obgovor.docx> [21 August 2025].
8. Кришмарел, В 2014, *Релігійна освіта в державних школах: європейський та український контекст*, Релігія в Україні. Available from : <https://www.religion.in.ua/main/analitica/26179-religijna-osvita-v-derzhavnix-shkolax-yevropejskij-ta-ukrayinskij-kontekst.html> [21 July 2025].
9. Кузнецова, К 2021, 'Динаміка секуляризації як процес взаємного навчання філософії та релігії', *Філософія освіти. Philosophy of Education*, vol. 26, no. 2, pp. 43–56.
10. Левицький, ВС 2015, 'Дискурс про секуляризацію як відображення і конструювання процесу секуляризації', *Вісник Донецького національного університету. Сер. Б : Гуманітарні науки*, no. 1-2, pp. 398–404.
11. *Пам'ятка про цінності та ідентичність Українського Католицького Університету* (n. d.), Wiki UCU. Available from : <https://wiki.ucu.edu.ua/pro_tsinnosti_ta_identychnist> [21 September 2025].
12. Панасенко, ОВ 2011, 'Державно-політичні аспекти регулювання релігійної освіти', *Вісник НТУУ 'КПІ'. Філософія. Психологія. Педагогіка*, no. 1, pp. 66–70.
13. Свидрук, ІІ, Миронов, ЮБ & Кундицький, ОО (n. d.), *Теорія організації* . Available from : <https://kerivnyk.info/teoriya-organizacii9>. [21 September 2025].
14. Филипович, ЛО & Титаренко, ВВ 2021, 'Релігія як цінність і релігійні цінності: релігієзнавчі і

ISSN: 2522-9699, 2616-5007

соціологічні виміри ', *Мультиверсум. Філософський альманах*, no. 1 (173), pp. 71–86.
15. Хамітов, НВ 2023, *Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту*, Київ : КНТ, p. 405.
16. Штанько, Л 2023, *Український гуманітарний інститут під час війни: жертовність і служіння*, Adventist.ua. Available from : <https://adventist.ua/news/analytics/ukrainskyi-humanitarnyi-instytut-pid-chas-viiny-zhertovnist-i-sluzhinnia/> [21 June 2025].

References:

1. Andrushchenko, VP (ed.) 2021, *Filosofiia osvity (Philosophy of illumination)*, Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. 347 p.
2. Buha, Ye 2011, 'Emil Diurkheim pro sutnist relihii ta yii roli v suspilnomu zhytti (Emile Durkheim about the essence of religion and its role in adult life)', *Relihiia ta sotsium (Religion and society)*, no. 1, pp. 225–230.
3. Veber, M 1994, *Protestantska etyka i dukh kapitalizmu (Protestant ethics and the spirit of capitalism)*, trans. O Pohorilyi, Kyiv : Osnovy, 261 p.
4. Habermas, Yu 2014, *Do rekonstruktsii istorychnoho materializmu (Before the reconstruction of historical materialism)*, trans. V Kuplin, Kyiv : Dukh i Litera, p. 320.
5. *Holovna storinka (Main page)* (n. d.), Ukrainskyi humanitarnyi instytut (Ukrainian Humanitarian Institute). Available from : <https://ugi.edu.ua/> [21 July 2025].
6. Horokholinska, IV 2019, *Postsekuliarnist: filosofski ta bohoslovski intentsii suchasnoi relihiinosti (Postsecularity: philosophical and theological intentions of modern religion)*, Chernivtsi : Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovych, 424 c.
7. *Kontseptsiia rozvytku hromadianskoi osvity v Ukraini (Concept for the development of public lighting in Ukraine)* 2018, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (Ministry of Education and Science of Ukraine). Available from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennya/2018/01/18/1-kontseptsiya-rozvitku-gromosviti-v-ukraini-17012018-na-grom-obgovor.docx> [21 August 2025].
8. Kryshmarel, V 2014, *Relihiina osvita v derzhavnykh shkolakh: yevropeiskyi ta ukrainskyi kontekst (Religious education in state schools: European and Ukrainian context)*, Relihiia v Ukraini (Religion in Ukraine). Available from : <https://www.religion.in.ua/main/analitica/26179-religijna-osvita-v-derzhavnix-shkolax-yevropejskij-ta-ukrayinskij-kontekst.html> [21 July 2025].
9. Kuznetsova, K 2021, 'Dynamika sekuliaryzatsii yak protses vzaiemnoho navchannia filosofii ta relihii (The dynamics of secularization as a process of mutual development of philosophy and religion)', *Filosofiia osvity (Philosophy of Education)*, vol. 26, no. 2, pp. 43–56.
10. Levytskyi, VS 2015, 'Dyskurs pro sekuliaryzatsiiu yak vidobrazhennia i konstruiuvannia protsesu sekuliaryzatsii (Discourse about secularization as a reflection and construction of the process of secularization)', *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu. Ser. B : Humanitarni nauky (Bulletin of Donetsk National University. Ser. B: Humanities)*, no. 1-2, pp. 398–404.
11. *Pamiatka pro tsinnosti ta identychnist Ukrainskoho Katolytskoho Universytetu (A reminder about the values and identity of the Ukrainian Catholic University)* (n. d.), Wiki UCU. Available from : <https://wiki.ucu.edu.ua/pro_tsinnosti_ta_identychnist> [21 September 2025].
12. Panasenko, OV 2011, 'Derzhavno-politychni aspekty rehuliuvannia relihiinoi osvity (State-political aspects of the regulation of religious education)', *Visnyk NTUU 'KPI. Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika (Newsletter of NTUU 'KPI'. Philosophy. Psychology. Pedagogy)*, no. 1, pp. 66–70.
13. Svydruk, II, Myronov, YuB & Kundytskyi , OO (n. d.), *Teoriia orhanizatsii (Organization theory)*. Available from : <https://kerivnyk.info/teoriya-organizacii9>. [21 September 2025].
14. Fylypovych, LO & Tytarenko, VV 2021, 'Relihiia yak tsinnist i relihiini tsinnosti: relihiieznavchi i sotsiolohichni vymiry (Religion as value and religious values: religious scholars and sociological figures)', *Multyversum. Filosofskyi almanakh (Multiverse. Philosophical almanac)*, no. 1 (173), pp. 71–86.
15. Khamitov, NV 2023, *Filosofska antropolohiia: aktualni problemy. Vid teoretychnoho do praktychnoho povorotu (Philosophical anthropology: current problems. From the theoretical to the practical turn)*, Kyiv : KNT, p. 405.
16. Shtanko, L 2023, *Ukrainskyi humanitarnyi instytut pid chas viiny: zhertovnist i sluzhinnia (Ukrainian Humanitarian Institute in the Hour of War: Sacrifice and Service)*, Adventist.ua. Available from : <https://adventist.ua/news/analytics/ukrainskyi-humanitarnyi-instytut-pid-chas-viiny-zhertovnist-i-sluzhinnia/> [21 June 2025].

Прорецензовано / Reviewed *05.10.2025*
Рекомендовано до друку / Recommended for publication *12.11.2025*